

UDK: 930.2(497.5):327]»1949/1952«
327.323.32(497.5)»1949/1952«
316.344-058.566(497.5)»1949/1952«

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 27. IX. 1993.

Nacionalna i socijalna struktura ibeovaca iz Hrvatske na Golom otoku u razdoblju 1949.—1952.*

BERISLAV JANDRIĆ

Institut za suvremenu povijest, Zagreb, Republika Hrvatska

Goli otok bio je simbol veze Jugoslavije sa Sovjetskim Savezom i ostalim zemljama istočnog bloka. Na njemu su zbog prihvatanja Rezolucije Informbiroa i »rušenja« postojećeg režima, izdržavali kaznu »društveno korisnim radom« i »ibeovci« iz Hrvatske — njih 2.022 od toga 1.348 Hrvata i 54 Hrvatica.

Do sada objavljeni radovi, kako historiografski, tako i ostalih znanstvenih disciplina, problematiku Informbiroa 1948. godine prikazali su s osnovnog polazišta koje je uvažavalo samo njegovu ideološku bit. Ta je literatura veoma opsežna, ali u svojim domašajima, imajući na umu rečenu opasku, i ograničena. Budući da je takav pristup bio suglasan s političkim ocjenama o tome povijesnom događaju, on je pridonio da je obilježje te literature velikim dijelom samo propagandno. Ozbiljnijih historiografskih radova nije bilo, i zbog političkih razloga (jer je ta tema dugo bila tabu) a također i zbog nedostupnosti građe ili pak drugorazrednosti arhivskih materijala koji su istraživačima bili dostupni.¹ Širenjem pristupa i uvidom u relevantniju građu pokazuje se da je taj povijesni događaj, uz ideološke, imao i veoma važne karakteristike političkih sukoba. One su čak dominantnije jer proizlaze iz sukoba dvaju političkih autoriteta, te se može reći da taj sukob ima pretežno politička obilježja. Tome pridonosi i činjenica da su u njemu sudjelovale dvije lič-

* Ova rasprava je samo manji dio opsežne studije pod naslovom »Komunistička partija Hrvatske i Informbiro 1948.—1952.«. Cijeli rad temelji se najvećim dijelom na istraživanju potpuno nove građe iz fonda Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske u Arhivu Hrvatske, koja je istraživačima postala dostupna nakon otvaranja tajnih policijskih arhiva, tijekom 1992. godine.

Veliku i nesebičnu pomoć pri istraživanju ove materije iskazao mi je poznati hrvatski povjesničar, pokojni dr. Ivan Jelić.

¹ Najnoviji i najkompletniji rad o toj problematici do sada, s obiljem arhivske građe i literature, predstavlja knjiga Ive Banca, *Sa staljinom protiv Tita: Informbirovski rascjepi u jugoslavenskom komunističkom pokretu*, prevedena kod nas 1990. godine.